

**FAVQULODDA VAZIYATLARNI OLDINI OLISH VA TALOFATLARNI
KAMAYTIRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH.**

**Favqulodda vaziyatlar vazirligi
Fuqaro muhofazasi instituti dotsenti, f.f.d. (PhD)
A.R. Mirzayev**

**ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРЕДОТВРАЩЕНИЯ
ЧРЕЗВЫЧАЙНЫХ СИТУАЦИЙ И СНИЖЕНИЕ ПОТЕРЬ.**

**Министерство чрезвычайным ситуациям
Доцент института гражданской защиты, д.ф.н. (PhD)
А.Р.Мирзаев**

**IMPROVING THE EFFICIENCY OF EMERGENCY PREVENTION AND
REDUCING LOSSES.**

**Ministry of Emergency Management of the Republic of Uzbekistan
Associate Professor of the Institute of Civil Protection, doctor of Philosophy
(PhD)
A.R. Mirzayev**

Аннотация. Ushbu maqola sanoat va boshqa yuqori xavfli muhitda yo‘qotishlarni kamaytirish maqsadida favqulodda vaziyatlarning oldini olish tizimlarini takomillashtirishni o‘rganadi. Zamonaviy amaliyotlarni tahlil qilish, mavjud tizimlardagi bo‘shliqlarni aniqlash va innovatsion yondashuvlarni taklif qilish orqali ushbu tadqiqot favqulodda vaziyatlarni yanada samarali boshqarishga yordam beradi. Erta aniqlash va javob berishni kuchaytirish uchun xavflarni baholash, bashoratli tahlil va texnologiya integratsiyasi kabi usullar ko‘rib chiqiladi. Tadqiqot amaliy tadqiqotlar va statistik tahlillar asosida natijalarni taqdim etadi va tayyorgarlikni yaxshilash uchun amaliy echimlarni taklif qiladi.

Калит so‘zlar: Favqulodda vaziyatlarning oldini olish, xavflarni baholash, bashoratli tahlil, erta aniqlash, texnologiya integratsiyasi, sanoat xavfsizligi, yo‘qotishlarni kamaytirish

Аннотация. В данной статье рассматривается улучшение систем предотвращения чрезвычайных ситуаций для снижения потерь в промышленных и других средах с высоким уровнем риска. Анализируя текущие практики, выявляя пробелы в существующих системах и предлагая

инновационные подходы, данное исследование будет способствовать более эффективному управлению чрезвычайными ситуациями. Такие методы, как оценка риска, предиктивная аналитика и интеграция технологий, будут рассмотрены для улучшения раннего обнаружения и реагирования. В исследовании представлены результаты, основанные на тематических исследованиях и статистическом анализе, и предлагаются практические решения для повышения готовности.

Ключевые слова: предотвращение бедствий, оценка риска, предиктивная аналитика, раннее обнаружение, интеграция технологий, промышленная безопасность, снижение потерь.

Annotation. This paper examines the improvement of emergency prevention systems to reduce losses in industrial and other high-risk environments. By analyzing current practices, identifying gaps in existing systems, and suggesting innovative approaches, this research will contribute to more effective emergency management. Techniques such as risk assessment, predictive analytics and technology integration will be considered to enhance early detection and response. The study presents results based on case studies and statistical analysis and suggests practical solutions to improve preparedness.

Key words: Disaster prevention, risk assessment, predictive analytics, early detection, technology integration, industrial safety, loss reduction

Favqulodda vaziyatlar, xoh tabiiy ofatlar, xoh ishlab chiqarishdagi baxtsiz hodisalar yoki texnologik nosozliklar, inson hayoti, atrof-muhit va iqtisodiy barqarorlik uchun jiddiy xavf tug‘diradi. Ushbu xavflarni bartaraf etish uchun turli xil choralar ko‘rilayotgan bo‘lsa-da, ushbu tizimlarning favqulodda vaziyatlarning oldini olish va yo‘qotishlarni minimallashtirishda samaradorligi muhim tashvish sohasi bo‘lib qolmoqda. Favqulodda hodisalarning oqibatlarini halokatli bo‘lishi mumkin bo‘lgan sanoat muhitida oldini olish uchun proaktiv strategiyalar juda muhimdir. Ushbu hujjat favqulodda vaziyatlarning oldini olish tizimlarining samaradorligiga ta'sir qiluvchi asosiy omillarni tahlil qilishga va ular bilan bog‘liq

yo'qotishlarni kamaytirishning takomillashtirilgan usullarini taklif qilishga qaratilgan.

Favqulodda vaziyatlarning oldini olish va yo'qotishlarni kamaytirish samaradorligini oshirish uchun quyidagi strategiyalarni amalga oshirishni ko'rib chiqing:

Xavflarni baholash va tahlil qilish: Potentsial xavflarni aniqlash uchun muntazam ravishda xavflarni to'liq baholashni o'tkazing. Favqulodda vaziyatlar qaerda sodir bo'lishi mumkinligini taxmin qilish va profilaktika choralarini birinchi o'ringa qo'yish uchun ma'lumotlar tahlilidan foydalaning.

Trening va mashg'ulotlar: favqulodda vaziyatlarda javob berish tartib-qoidalari bo'yicha xodimlar uchun doimiy treninglar o'tkazish. Muntazam mashg'ulotlar har kim o'z rollarini bilishini va favqulodda vaziyatda tez harakat qilishini ta'minlashga yordam beradi.

Yaxshilangan aloqa tizimlari: favqulodda vaziyatlarda tezkor ogohlantirishlar va yangilanishlar uchun mustahkam aloqa tizimlarini yaratish. Bunga hodisalar haqida xabar berish va ma'lumot tarqatish uchun aniq protokollar kiradi.

Texnologiya integratsiyasi: uskunalar va sharoitlarni real vaqtda kuzatish uchun IoT sensorlari kabi texnologiyalardan foydalaning. Bashoratli parvarishlash favqulodda vaziyatlarga olib kelishidan oldin muammolarni aniqlashga yordam beradi.

Favqulodda vaziyatlarga javob berish rejalari: muntazam ravishda ko'rib chiqiladigan va yangilanadigan favqulodda vaziyatlarga javob berish rejalari ishlab chiqish. Barcha potentsial stsenariylarni qamrab olishni ta'minlash uchun barcha manfaatdor tomonlarni rejalashtirish jarayoniga jalb qiling.

Mahalliy hokimiyat organlari bilan hamkorlik: mahalliy favqulodda xizmatlar va hokimiyat organlari bilan mustahkam aloqalar o'rnatish. Trening va favqulodda vaziyatlarga tayyorgarlik bo'yicha hamkorlik javob berish vaqtlari va samaradorligini oshirishi mumkin.

Xavfsizlik uskunalari investitsiya: barcha zarur xavfsizlik texnikasi mavjud va muntazam ravishda saqlab ishonch hosil qiling. Bunga yong'inni o'chirish tizimlari, signalizatsiya va shaxsiy himoya vositalari (PPE) kiradi.

Jamoatchilikni xabardor qilish kampaniyalari: xodimlar va jamoatchilikni favqulodda vaziyatlar va xavfsizlik amaliyotlari to'g'risida xabardor qilish. Xabardorlikni oshirish tezroq harakatga va xavflarni kamaytirishga olib kelishi mumkin.

Sug'urta va moliyaviy rejalashtirish: sug'urta polislarini favqulodda vaziyatlarda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan zararlarni etarli darajada qoplashini ta'minlash uchun ularni ko'rib chiqing va yangilang. Qattiq moliyaviy reja har qanday kutilmagan hodisalarning ta'sirini kamaytirishga yordam beradi.

Ushbu strategiyalar bilan siz favqulodda vaziyatlarning oldini olish va ular bilan bog'liq yo'qotishlarni minimallashtirish qobiliyatini oshirishingiz mumkin.

Vujudga kelgan asosiy qiyinchiliklardan biri bu ba'zi tashkilotlarning xarajat tashvishlari tufayli bashoratli tahlilga sarmoya kiritishni istamasligidir. Ammo, ma'lumotlar kamayadi uzilishlar dan uzoq muddatli tejash, deb taklif qiladi, kam baxtsiz hodisalar, va minimallashtirildi yo'qotishlar uzoq dastlabki investitsiya og'ir mudroq. Yana bir tashvish sohasi-bu tezkor qaror qabul qilish zarur bo'lgan yuqori stressli muhitda ushbu tizimlarning ishonchliligi. Ko'proq intuitiv interfeyslarni ishlab chiqish va tizimning doimiy yangilanishlarini ta'minlash ushbu muammolarni hal qilishi mumkin.

Xulosalar

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, favqulodda vaziyatlarning oldini olish tizimlarining samaradorligini oshirish texnologik innovatsiyalarni ham, insonning tayyorgarligini ham o'z ichiga olgan ko'p qirrali yondashuvni talab qiladi. Bashoratli tahlillar, xavflarni baholash modellari va avtomatlashtirilgan tizimlar erta aniqlashda muhim rol o'ynaydi, ammo ular mustahkam xavfsizlik madaniyati va doimiy xodimlarni o'qitish bilan qo'llab-quvvatlanishi kerak. Ushbu sohalarga investitsiyalarni birinchi o'ringa qo'yadigan tashkilotlar favqulodda vaziyatlar va ular bilan bog'liq yo'qotishlarni sezilarli darajada kamaytiradi.

Bashoratli texnologiyalarga investitsiyalar: tashkilotlar potentsial favqulodda vaziyatlarni erta aniqlash uchun bashoratli tahlil va sensorga asoslangan texnologiyalarni qabul qilishni birinchi o‘ringa qo‘yishlari kerak.

Muntazam o‘qitish: favqulodda vaziyatlarga tez va samarali javob berishni ta'minlash uchun xodimlarni doimiy o‘qitish dasturlari amalga oshirilishi kerak.

Tizim integratsiyasini takomillashtirish: texnologik tizimlar va inson qarorlarini qabul qilish jarayonlari o‘rtasida uzluksiz integratsiyani ta'minlashga harakat qilish kerak.

Normativ yordam: hukumatlar va nazorat qiluvchi organlar favqulodda vaziyatlarning oldini olish amaliyotida bir xillikni ta'minlash uchun xalqaro xavfsizlik standartlarini qabul qilishni rag‘batlantirishlari kerak.

Adabiyotlar

1. I.Nigmatov, M.Tojiyev.Favqulodda vaziyatlar va fuqaro muhofazasi. Darslik: – T 2011.
2. В. А. Немтинов. Ю. В. Немтинова. Ж. Е. Зимнухова — Прогнозирование чрезвычайных ситуаций. – Москва 2014 г.
3. Sh.Nazarov, A.Ne‘matov, R. Qobulov, N. Mardonova, —Ma‘lumotlar bazasi Toshkent-2007 C200, B 34-71.
4. J.Abdurahmonov, N.Saidho‘jayeva, S.Holiqov. Favqulodda vaziyatlarda harakat qilish va ularning oldini olish chora tadbirlarini o‘qitishning dolzarbligi. 23-24 aprel 2019 y. 150 bet.
5. А. М. Яхёхўжаева, Н. С.Саидхўжаева. Замонавий шароитларда фавқуллодда вазиятларда бошқариш ва режалаштириш тамойиллари ва усуллари. Academic Research in Educational Sciences Volume 3 | Issue 2 | 2022 ISSN: 2181-1385
6. А.Qosimov, J.Abduraxmonov. Favqulodda vaziyatlarni prognozlashning hayot faoliyati xavfsizligida tutgan o‘rni. – Toshkent: 2021 yil.